

АДЫГЪЭ

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВІТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВІТЕЛЬСТВА КЪР

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

ПСАМЪЭ

№15 (24.609)

2024 ГЪЭМ МАЗАЕМ (ФЕВРАЛЫМ) И 10, ЩЭБЭТ

Тхъэмахуэм щэ къыдоки

И уасэр зы тумэнщ

Зыужьыныгъэм и лъабжъэ быдэ

Щэныгъэ

УФ-м и Президент Путин Владимир Урысей щэныгъэм и махуэм видеоконференц жыпхъэм иту, Президентым и деж Егъэджэныгъэмрэ щэныгъэмкІэ щыІэ советым и зэлушцэ иригъэкІуэ-кІащ. Абы щытпсэлъыхъащ Урысей Федерацим щэныгъэ-технологие зыужьыныгъэмкІэ и стратегиим, хэку щэныгъэр мылкъукІэ зэрыдаІыгыным, Урысей щэныгъэ фондым и лэжыгъэм.

КЪЭРАЛ Унафэщым и къэпсэлъэныгъэм къыщыхыгъэщэщ щэныгъэ-технологие зыужьыныгъэр къэрал лъапІэныгъэхэм, абы и щхъэуитыныгъэм хуэунтІауэ зэрыщытыпхъэр: ар хуэлэжъэн хуейщ экономикэмкІэ, социальнэ псэуныгъэмкІэ, шынагъуэншагъэмкІэ, нэгъуэщІ унэтныныгъэхэмкІэ къэуэ къалэнхэр нэгъсауэ зэфІэхыным.

«Къэралым и зыужьыныгъэр, цыихуэм я псэукІэм и флагым хэгъэхуэныр мыхъэншхуэ зІэ унэтныныгъэхэм ящыщ. А Іуэхуэм дехуэлІэн папщІэ дэ ди технологиехэр къызэдгъэпэщыжын, дызыхуэныкыуэ продукцэ псори къыщІэзыгъэкІ производствэр зттедухуэн хуейщ, зэфІэкІ дІлэхэм елытауэ, дунейпсо рынокым ди увылІэ зэрыщыдыбыдыным теухуа къалэнхэр зыхуэдгъэувыжыпхъэщ», - жиІащ Путин Владимир.

КЪБР-м и Ізтащхъэ КІуэкІуэ Казбек УФ-м Президентым и деж Егъэджэныгъэмрэ щэныгъэмкІэ щыІэ советым и зэлушцэм кърыкІуахэм ипкъ иткІэ, и Іуэху еплъыкІэр къыщыгъэлъэгъуащ интернетым щыІэ социальнэ напэкІуэцІхэм: «Къэбэрдей-Балъкъэрим щэныгъэ и лъэныкыуэкІэ иІэ зэфІэкІыр абы и зыужьыныгъэм и лъабжъэ быдэщ. Ди щэныгъэллэхэм я зэчІыр, я къэхутэныгъэ лэжыгъэхэр, инновацэ гъэунэхуныгъэхэр, мылкъу-техникэ лъабжъэмрэ щэныгъэ-практикэ технологиехэмрэ зэгъусуэ республикэм и зыужьыныгъэм зыщІэ-

зыгъакъуэщ, ар ипэкІэ зыгъэкІуатэщ.

УФ-м и Президент Путин Владимир и УнафэцІэ 2022 - 2031 гъэхэр Урысей Федерацим шагъэуващ Щэныгъэмрэ технологиемрэ я иІлэсипщІ палъэу. ЩІалэгъуалэр щэныгъэм дегъэхъхыныр, а унэтныныгъэр дэІыгыныр къэрал Унафэщым игъэува къалэн нэхъыщхъэхэм ящыщ зыщ.

А Іуэху хуэунтІауэ республикэм щолажъэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университету тІу, Кавказ Ищхъэрэм ГъуаджэхэмкІэ къэрал институтыр, ЩэныгъэхэмкІэ урысей академиим и Къэбэрдей-Балъкъэр щэныгъэ центрыр, Экологиемрэ бгыІагэ щыІлэхэмкІэ институтыр, БгыІагэ геофизикэ институтыр, АстрономиемкІэ институтым Терскол щыІэ къудамэр, Ядернэ къэхутэ-

ныгъэхэмкІэ институтым Бахъсэн щыІэ нейтриннэ обсерваторэр, Кавказ Ищхъэрэм БгыІагъэхэм, бгы Ілэпэхэм жыгъыгъэкІынымкІэ и щэныгъэ-къэхутакІуэ институтыр.

2020 гъэм ягъэува, щэныгъэм ехуэлэныгъэхэр щызыІэрызыгъэхъахэм папщІэ КЪБР-м и Ізтащхъэм и саугъэтыр хуагъэфэщэщ щэныгъэлІ ныбжыщІэу 15-м.

Апхуэдэу Щэныгъэмрэ техникэмрэ щызыІэрагъэхъа ехуэлэныгъэм папщІэ КЪБР-м и саугъэтыр, сом мелуан зырыз, иратащ республикэм и щэныгъэлІхуэ экологиемкІэ, мэкъумэш хозыІтэвмкІэ, технологие зэхуэмдыэхэмкІэ инновацэ къэхутэныгъэ лэжыгъэхэр зыгъэхъэзырахэм.

КъыщынэмыщІауэ, 2023 гъэм респуб-

ликэмрэ Урысей щэныгъэ фондымрэ зэращыІла зэгурьуэныгъэм ипкъ иткІэ, щэныгъэ къэхутэныгъэхэр езыгъэкІуэ-кІынухэр даІыгыу сом мелуани 4,5-рэ хуэу грант ягъэуващ.

Мы унэтныныгъэмкІэ едгъэкІуэкІ лэжыгъэхэм адэки къыпытщэнущ икІи едгъэфІэкІуэнущ».

Апхуэдэу КЪБР-м и Ізтащхъэ КІуэкІуэ Казбек Урысей щэныгъэм и махуэмкІэ ІзнатІэм и лэжыкІуэхэм ехуэуэуащ.

«А махуэшхуэр епхаш ЩэныгъэхэмкІэ урысей академиим къыщызэрагъэпэща махуэм. Нобэ ар иІлэс 300 ирокъу. Академиим ирогушхуэ къэралым и зыужьыныгъэм, къэралыгъуэм и лъэщагъыр гъэбыдэным къыпхуэмылгытэн хэлъхъэныгъэ хуэзыщІа щэныгъэлІ цІэрыІуэхэм.

Щэныгъэ зэгухъэныгъэм увылІэ хъэрзынэхэр щалыгъщ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и щэныгъэлІхэм. Фэ фи зэфІэкІым, къэхутэныгъэхэм я фыгъэкІэ республикэм социальнэ-экономикэ зыужьыныгъэ и лъэныкыуэкІэ зыхуигъэувыжа къалэнхэр зрегъэхуэллэф.

Сигуи си псэми къабгъэдэкІуэ фыщІэ фхузощІ фи Іззагъэм, къыхэфха щэныгъэ ІзнатІэм фыхуэпэжу, хъэлэлэу а Іуэху фызырыпэрытым папщІэ.

Нобэ урысей щэныгъэлІхэм куэдкІэ елытащ къэралым технологие и лъэныкыуэкІэ щхъэхуитыныгъэ иІэныр, УФ-м и Президент Путин Владимир ар зэдгъэхуэлэныр зыужьыныгъэм и лэабакъуэ нэхъыщхъуэ къыгъэуващ.

Шэч къытесхъэркъым республикэм и щэныгъэлІхэм мыхъэншхуэ зІэ къалэныр зэфІэхыным хуэфэщэн хэлъхъэныгъэ зэрыхуащыным.

Си гуапэу сынывохуэуэхуэ узыншагъэ быдэ, зэлуэпэщыгъэ фІлэну, Къэбэрдей-Балъкъэрым, ди Хэкум яфІ къызыпэкІуэн ехуэлэныгъэщІэхэр зыІэрыгъэхъэну».

ЩэныгъэхэмкІэ Урысей академиим къызырыуэхурэ иІлэс 300 зэрырикъур Къэбэрдей-Балъкъэрым щэныгъэхэмкІэ и центрым шагъэлъэллэщ. Іуэхур къызыІуахаш иджырей технологиехэм я гъэлъэгъуэныгъэкІэ. Робот зэмьІлэужыкыгъуэхэр, гъавэм зэрелэж Іэмэпсымэхэр, программэ щхъэхуэхэр зыхъщыІхъа компьютерхэр, тхылгъхэр - куэд мэхуэ хъэщІэхэм ирагъэлъэгъуар.

ЩЭНЫГЪЭХЭМКІЭ Урысей академиим и Къэбэрдей-Балъкъэр щэныгъэ центрым и генеральнэ унафэщІ Нэгъуей Залымхъан тепсэлъыхъащ иджырей технологиехэр зыхуэдэм, къыщысэбэпыну ІзнатІэм. «Робот-ритейлер», «СитиМульти-Бот.С», нэгъуэщІ робот Ілэужыкыгъуэхэм я программэм гъэщІагъэуэн хэтхэм тепсэлъыхъащ ар. Псалъэм папщІэ, «ритейлер» роботыр сату Іуэху хэлІыхыфынуу. Ар тыкуэнышхуэхэм щІэтыфын хуэдэу теухуащ. ЗэхъщыІкІ ІэрыщІымрэ датчикхэмрэ я фыгъэкІэ тыкуэн дапхъэхэм хъэпшыпхэр зэгъэхуэуэ тригуэщэфынуу, хуей хуэмэ, гъэтылыпыІэм кІуэуэ хъэпшып чэмыр къыхыфынуу. Роботым хуэгъэкъаруууу цы-хуипплым махуэм ящІэ лэжыгъэр. ХъэщІэхэм щІэщыгъуэ ящыхъуащ компьютеркІэ зепІла къызыщыбгъэхуэ (виртуальный) музейр, археологие къэхутэныгъэхэр, электрон псалъалгъэрэ зэдзэкІаІуэрэ хэту. ЩэныгъэхэмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр

ЗэфІэкІхэр зыгъэбагъуэ

Сурэтыр Къарей Элинэ триащ.

центрым гуманитар къэхутэныгъэхэмкІэ и институтым къыщыдэкІа тхылгъхэри хэтэщ выстэкэм.

Гъэлъэгъуэныгъэ нэужьым зэлушцэ екІуэкІащ. РАН-м и Къэбэрдей-Балъкъэр щэныгъэ центрыр зыхуа, абы и щэныгъэ унафэщІ Иуан Пётр къыщыпсалъэм, хъэщІэхэм ягу къыгъэ-

кІыжаш 1993 гъэм ар къызырыуэхуар. Тепсэлъыхъащ центрым и тхыдэм, ялэ лэабакъуэ яхуэхуахэм, генетикэмрэ кибернетикэмрэ елэжыны хуит щамыщІ зман зэрыщыІам. Иджы ирагъэкІуэкІ щэныгъэ къэхутэныгъэхэм щытпсэлъыхыым къыхыгъэщэщ робототехникэм зэрегъуэр, зэхъщыІкІ Іэрыщым и

Іэмалхэр къызырысэбэпыр. Иуаным жиІащ гуманитар къэхутэныгъэхэм хуабжыу мыхъэншхуэ зэралэр.

КЪБР-м и Ізтащхъэ КІуэкІуэ Казбек и администрацим и УнафэщІ Къуэдзкъуэ Мухъэмэд къеджаш РАН-р къызырыуэхурэ иІлэс 300 зэрырикъум и щыІыхкІэ центрым зы-

къызырыхуигъазэм:

- Си гум къыбгъэдэкІуэ сынывохуэуэхуэ, Урысейим ЩэныгъэхэмкІэ академие къызырыщыуэнхурэ иІлэс 300 зэрырикъум теухуауэ. А лэхъэнэм кърыубыдэу академиим къыІуащ гъуэгуанэ дахэ,къэралми дунейми щэныгъэлІ цІэрыІуэхэмкІэ хуэупсэу. Абыхэм я фыгъэкІэ ди къэралым и къулеягъэмрэ лээщагъымрэ, дуней псом щыІэ пщІэм хэхуауэ. Академиим и лэжыкІуэ гуащІафІэхэм ноби Урысейим ис лэпкъэхэм я къэкіуэнум теухуауэ куэд ящІэ. Абы къегъэлъагъуэ дунейпсо щэныгъэм хэлъхъэныгъэшхуэ зэрыхуищыфыр.

РАН-м и къудамэ гуащІафІэщ ЩэныгъэхэмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр центрыр. Дэ долгытэ республикэм и псэукІэмрэ экономикэ зыужьыныгъэмрэ ефІкІуэн, Іуэхугъуэ зэхуэмдыэхэм бгъэдыхъэкІэ къахуэдгъуэтын, щІэблэм зэфІэкІ яІэу къыдэкіуэтеин папщІэ абы и щэныгъэ, технологие хэлъхъэныгъэр зэрыныр. Си фІэщ мэхуэ, РАН-м ЩэныгъэхэмкІэ и Къэбэрдей-Балъкъэр центрыр республикэмрэ къэралымрэ зауужьыным иджыри куэд зэрыхылхъэну. РАН-р къызырыуэхуам епхаш къэралым Урысей щэныгъэм и махуэшхуэ зэрыщагъэувар. Къэбэрдей-Балъкъэрым и щэныгъэ Іуэхуэм хэлэжыкы дэтхэнэми сынывохуэуэхуэ а махуэ лъапІэмкІэ. Узыншагъэрэ ехуэлэныгъэрэ, зэфІэкІрэ хэлъэтрэ Тхъэм къывит!

(КІлэхыр 2-нэ нап.)

УРЫСЕЙ И ПРЕЗИДЕНТ ХЕХЫНЫГЪЭХЭР 2024, ГЪАТХЭПЭМ И 15-17

«Урысей Федерация и Президент хэхиным и луэхуи» Федеральнэ закон №19-ФЗ-уэ 2003 гэм шышылэм и 10-м кыдэклам и 52-нэ ыхьэм и 13-нэ пунктим ипкэ иткэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хэахуэ комиссэм игъэбелджылащ кандидат ятахэм, политикэ партхэм хэхиныгъэхэм япэ кыхуэу цыхуэр я лъэныкыуэ ящын мурадкэ жалэну ягъэхьэзырар телевиденэрэ радиокэ кээзыт кээрал, шыплэ луэхуицэпэхэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и шыналгэм шыцэхэм я каналхэмкэ кыщатыну махуэзмэр сыхьэт бжыгъэхэмрэ шаубзыхуну пхъэидзэр мазаем и 14-м сыхьэт 10-м шидзэу зэфлагэклыну. Ар щеклуэклыну хэцпэпэр: Налшык кьалэ, Лениным и уэрам, 27-нэ унэ.

* * *

«Урысей Федерация и Президент хэхиным и луэхуи» Федеральнэ закон №19-ФЗ-уэ 2003 гэм шышылэм и 10-м кыдэклам и 53-нэ ыхьэм и 6-нэ пунктим ипкэ иткэ кээрал периодикэ печать кыдэклыгъуэхэм: «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъ», «Заман», «Советская молодежь», «Горянка», «КБР-Медиа» ГКУ-м хыхьэхэм, ягъэбелджылащ кандидат ятахэм, политикэ партхэм хэхиныгъэхэм ипэ кыхуэу цыхуэр я лъэныкыуэ ящын мурадкэ жалэну ягъэхьэзырар пщлэншэу, кыщынэмыщлауэ, мазаем и 15-м кыдэкла 19-ФЗ-м и 53-нэ ыхьэм и 3.1 пунктим ипкэ иткэ пщлэ шлату шытрадзэну махуэр шаубзыхуну пхъэидзэр мазаем и 15-м сыхьэт 11-м шидзэу цызэфлагэклыну мы хэцпэлэм: Налшык кьалэ, Лениным и уэрам, 5.

* * *

«Урысей Федерация и Президент хэхиным и луэхуи» Федеральнэ закон №19-ФЗ-уэ 2003 гэм шышылэм и 10-м кыдэклам и 53-нэ ыхьэм и 13-нэ пунктим ипкэ иткэ «Къэбэрдей-Балькъэр» зыгъэлагуэу телевизионнэ каналымрэ «Къэбэрдей-Балькъэр» радиомрэ, «КБР-Медиа» ГКУ-м хыхьэхэм, ягъэбелджылащ кандидат ятахэм, политикэ партхэм хэхиныгъэхэм ипэ кыхуэу цыхуэр я лъэныкыуэ ящын мурадкэ жалэну ягъэхьэзырар пщлэ шлату кыщатыну махуэзмэр сыхьэтыррэ шаубзыхуну пхъэидзэр мазаем и 15-м сыхьэт 14-м шидзэу зэфлагэклыну. Ар щеклуэклыну хэцпэпэр: Налшык кьалэ, Лениным и уэрам, 5.

Зэфлэкхэр зыгъэбагуэу

(Клэуыр. Пэцлэдзэр 1-нэ нап.)

КъБР-м и Парламентым и Унафэщлэ Егоровэ Татьяна кыыхигъэщаш ди кээралыр нэхь лэщ хьун папщлэ РАН-м кьалэнышхуэ зэригъэзащлэр, шлэныгъэр зи лъабжэ дэтхэнэ луэхури зырыкылатэр.

- Ди шлэныгъэлэхэм яхуэзэфлэк куэд - нэсащ космосми, къагупсысащ вакцины. Урысейм и къэклуэнур ди нэгү кытхуэцлэгъэхьэнукъым, шлэныгъэлэхэм я къэхутэныгъэхэр хэмы-ту. Фигу къэзгъэкыжынщ 2022 гэм шөгъэжыауэ 2031 гэм пщлэндэ шлэныгъэмрэ технологиэхэмрэ я илэсипщлэ ди кээралым и Президент Путин Владимир зэригъэзауэр. Ди республикэм и шлэныгъэлэ гуащлэфлэхэм хэлхьэныгъэхэр хуащлэ Урысейм и къэклуэнум, - жиаш Егоровэм. Урысей шлэныгъэм и махуэмкэ кызэхуэсахэм ехьуэхьуащ, нэхь пажэхэм Парламентым кыбгъэдэкл шыхь, фышлэ тхыльхэр яритащ.

КъБР-м и Правительством и Унафэщлым и къуэдзэ Хьубий Марат Шлэныгъэ центрым и лэжыаклуэхэм Правительством кыбгъэдэкл шыхь, фышлэ тхыльхэр яритащ. Ар кыщыпсалгэм кыыхигъэщаш, РАН-м и Унафэщлымрэ Къэбэрдей-Балькъэрим и лэащхьэмрэ я зэгурылуэныгъэклэ, шлэныгъэлэхэр луащхьэмахуэ и цыгум дэклыныр кызыррагъэпэщар.

- Луащхьэмахуэ дэклахэм яхэтатч нэхь шлэлэлуэхэри ныбжэ зилэхэри. Бгы абрагуэм и цыгум унэсыныр егъэляуэ зэригъуэр кэплэтытэмэ, шлэныгъэлэхэм къагъэлэгъуащ абыхэм я къару зэрилыр, къэхутэныгъэлэхэм зырыхуэхьэзырар, кызырымкылуэтынур, - жиаш абы.

Цыхуэхэм я хуитыныгъэхэмкэ уполномоченнэу КъБР-м шылэ Зумакулов Борис төпсэлхьыащ Шлэныгъэ центрым и лэжыгъэр зыубла нэхьыжхэм я зэфлэклым. Абыхэм ирагъэжыауэ шыта къэхутэныгъэхэр зыгъэклуэтынэ нэхь шлэлэлуэхэм узыншагъэрэ зэфлэкыр ялэну ехьуэхьуащ. Зумакуловым кыыхигъэщаш я луэхуицэпэхэм кыбгъэдэклыуэ Иуан Пётр, Нэгъуей Залымхьан, Улаков Махты сымэ дыщэ медалхэр зырыхуагъэфэщар, я Кэпщытаклэу советым и зэлущлэм ирагъэблагъуэ зэрыратыжынур.

Дунейпсо Адыгэ Хасэм и тхьэмэдэ Сэхурокъуэ Хьэутий Шлэныгъэ центрым и лэжыаклуэхэм ехьуэхьуащ дяпкэи зэфлэк ин къагъэлэгъуэну. Абы Иуан Пётр иритащ ДАХ-м кыбгъэдэкл Шыхь тхыльхэр дыщэ дамыгъэрэ.

Къэбэрдей-Балькъэрим и шлэныгъэлэхэм шыхь, фышлэ тхыльхэр хуагъэфэщаш республикэм и министрствэу хуам къабгъэдэклыуэ, апхуэдэу федеральнэ шыхь тхыльхэри.

Шлэныгъэхэмкэ Урысей Академием и илэхэс 300-р республикэм шагъэлэпэнуу илэхэсым и кыхьагъэклэ.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Къэбэрдей-Балькъэр кээрал университетым мазаем и 8-м щеклуэклащ Кавказ Ищхьэрэм и шлэныгъэлэ ныбжыщлэхэм я проектхэр шагъэлагуэу XVIII зэхыхьэр. Ар, зырыхьабзэу, кызырагъэпэщаш Урысей шлэныгъэм и махуэм тэхуэу.

КАВКАЗ Ищхьэрэ федеральнэ округым ит еджаплэ нэхьыщхьэхэмрэ шлэныгъэ луэхуицэпэхэмрэ я шлэныгъэ къэхутэныгъэу 130-м шлэгъуэ мы гэм КъБКЪУ-м и утыкум кыщрахащ. Абы епллыну шлэлэгъуалэм яхуеблэгъат КъБР-м егъэджэныгъэмрэ шлэныгъэмкэ и министр Езау Анзор, КъБР-м и Парламентым и депутатхэу Емуз Нинэ, Илэщэ Заур, Безгодкэ Владимир, Токту Руслан сымэ, шлэныгъэ, егъэджэныгъэ луэхуицэпэхэм я унафэщлэхэр, Урысей Ипщэм и шлэныгъэхэм я лыкылуэхэр, къэхутэныгъэхэм зи мылкъу хэзылхьэхэр.

Фигу къэджэклэжынщ, гъэлэгъуэныгъэмкэ я мурадыр шлэныгъэлэ ныбжыщлэхэр я лэжыгъэхэм тегъэгушхуэнырщ, нобэрэй зэманым и нэщэнэ технологиэ лъагэхэр къагъэсэбэпкэ гъащлэм шыцхьэпэну къэхутэныгъэхэр кызылуэгъэхьынырщ, апхуэдэ луэхуэм мылкъу хэзылхьэфынухэр кьэшэлэнырщ. Гъэлэгъуэныгъэр КъБКЪУ-м и гъусэу кызырагъэпэщ Урысейм и Шлэныгъэлэ ныбжыщлэхэм я зэгъуэныгъэм и Къэбэрдей-Балькъэр шыналгэ къудамэмрэ КъБР-м и шлэныгъэлэ ныбжыщлэхэмрэ лэщлагъэлэхэмрэ я советымрэ.

Адрей илэхьэхэм хуэдэу, мы гъэм и гъэлэгъуэныгъэм лэжыгъэ гъэщлэгъуэн куэд утыку кыщрахащ, мэкуэмэш лэнагъэм, медицинэм, ухуэныгъэм, промышленностым шлэуэ кыщрагъэсэбэпфыну лэмахэм теухуауи иджырей технологиэмрэ робототехникэмрэ я лэныкыуэклэ зыхунэсахэм ехьэлауэ.

Псалгэм папщлэ, КъБКЪУ-м Декоративно-прикладной гъуэджэмкэ и факультетым и ещанэ курсым шлэс Пекъу Даянэ луэху шхьэпэм йолэжэ. Абы шыгъыныжхьэмрэ лей хуау бзылэхуэхэмрэ хыфламыдзэу фэилхьэгъуэщлэхэр кызыррихашыкыжынум теухуа проект кыгупсысащ. Езым шыгъыу игъэлагуэу клэр абы шыщт. «Пасэм хьыджэбзэм лэпкэ-лэпкэ дахэ ялэн папщлэ къагъэсэбэпэу шытащ куэншыбэр. Зырыфщлэщ, апхуэдэхэр ди зэманым кызыррихашыкыжыгъуэ шхьэхуэу кыдагъэкыж хуащ. Сэ утыку кысыха мы куэншыбэр джынс гъуэншэ джыжым кыхьэщыкыжыауэ аращ, - жери хьыджэбзым и лэдакэщлэкыр дегъэлагуэ. - Нэгъуэщлэ жыплэмэ, жы хуау шыгъыныр хыфлэбдзэ нэхьэрэ, абы зыгуэр кыпхуэщыкыжмэ къэбгъэсэбэпын хуейуэ кызылэныр, сыту жыплэмэ ди дунейр иджыпсту армырамы клэр хуэбжыкыжыуэ зэщлэщаш, шлэуэпсыр хьумэным ехьэллэ

Ныбжыщлэхэм я къэхутэныгъэхэр

гугъуехьхэри ди мащлэкым. Гугъуехьхэр кызыднэкла хьуным хэлхьэныгъэ гуэр хуэщлэмэ сфлэфлэу, елэжыны шлэздэщ мы луэхум».

КъБКЪУ-м Педагогикэмрэ психологиэмкэ, физическэ шлэныгъэмкэ и институтым и ещанэ курсым щеджэ Темыркэан Марьянэрэ абы и шлэныгъэ унафэщлэ Цей Фатимэрэ зэхэгуэу «Робототерапие» луэхур тещлэхьащ аутизм илэу къалхуа сабийр плейтей, гъзэвэ хуа нэужь, ар зырыщхьэщаш лэмалым. Гъушлэ лэмапсымэр зырызэпкыралхьэмрэ зырызэпкырахымрэ ирагъэпэщаш шыкылуэрэ сабийхэр зырытеум абыхэм гу лъатащ, икы апхуэдэ дерс зыбжанэ ирагъэклуэклыну хунэсащ.

Анэдэлхьубзэмрэ лэпкэ щэнхьабзэмрэ шлэблэм ялэ-щлэху зырыхуам иригузавэу, КъБКЪУ-м Педагогикэмрэ психологиэмкэ, физическэ шлэныгъэмкэ и институтымрэ Иджырей зэхэщыкылымрэ бжыгъэ технологиэхэмкэ институтымрэ зэгъусэу йолэжэ зезыгъуэжы гуащэхэр, Къэбэрдей-Балькъэрим ис лэпкэхэм я псысэхэмрэ нарт эпосымрэ я лэабжыуэ компьютер джэгу-кэхэр кыдагъэклыным. Япэ проектым теухуауэ КъБКЪУ-м Педагогикэмрэ психологиэмкэ, физическэ шлэныгъэмкэ и институтым и унафэщлым и къуэдзэ Багъ Риммэ кызырриджылашлэ, гуащэхэм лэпкэ фащэхэр ящыгъыу шытынуу, хьыджэбз цыкылу, шлэлэ цыкылу, апхуэдэу адэ-анэ, адэшхуэ-анэшхуэм я теплэ ялэнуу. Гуащэхэр адыгэбзэклэ, балькъэ-рыбзэклэ, урысыбзэклэ къопсалэу шытынуу. Ауэ зэклэ проектыр зэрагъэзэщлэну мылкъу ялэкым.

Гъэлэгъуэныгъэм кыщыха къэхутэныгъэхэм укызынтымыуыиэнрэ гулытэ зыхуу-мыщыныр зыри яхэттэкым. Ахэр кызыррихьыуам тедгъэпсэлхьыныу дэ зыхуэдгъэ-заш КъБР-м и Парламентым Егъэджэныгъэмрэ шлэныгъэмкэ и комитетым и унафэщлэ

Емуз Нинэ. «Шлэныгъэлэ ныбжыщлэхэм я лэжыгъэхэр шагъэлагуэу мыпхуэдэ луэхуэм мызэ-мытлэу сыщылаши, пэжыр жыслэнщи, мыгъэрэйр адрейхэм куэдкэ къащхьэщоклэ, шлэлэгъуалэм зырызаужьам, нэхьыбэж яхуэзэфлэк зырыхуам гу лыботэ, - жэлэ абы. - IT технологииэ жыхуэтлэмрэ робот шлэныгъэр ехьэлауэ, апхуэдэу 3D лэмапыр къагъэ-сэбэпэу цыхум, унэхэм я теплэр уи нэгү кызыррихьа-гъэхьэну шыкылэм теухуауэ шлэныгъэлэ ныбжыщлэхэм нобэ зылэрагъэхьа зэфлэклым укыгъэуэбжэ. Гъэлэгъуэныгъэм гулытэ ин шыгуэтащ зи узыншагъэм сэкьат илэ сабийхэмрэ ныкыуэдыкыуэхэмрэ зэраделажэ лэмахэм. Сигу ирихьахэм ящыщ ди шлэуэпсым и дахагъэр хьумауэ республикэм и шлэныгъэм зырыщрагъэпэщаш псыуалгэ хьэлэмэтхэр кызырагупсысыфры. Икыкэ проектышлэ гъэщлэгъуэн куэдым нобэ зыщыдгъэгъуэуэуэ. Гу зырылыстамкэ, абыхэм яхэтч ипэ илэхьэхэм утыку кырахьахэм ящыщ, ауэ иджы я лэжыгъэм зырырагъэхьауэр нэрылгъауэ. Сэ сыт шыгъыу си гуапэщ зэфлэклэ зилэ ди шлэлэгъуалэр зэзгъэцыхуэну, ахэр зыпэрэ луэхум зырыдихьэхьыр си нэклэ зэзгъэлагуэну. Сызэригугъэмкэ, къэклуэнум абыхэм ехуэлэныгъэфлэхэр шлэныгъэм шызлэрагъэхьэнуу».

Гъэлэгъуэныгъэм и къэпщытаклэу гупым лэужыгъуэхьыкэ лэжыгъэ нэхьыфлэхэр ягъэбелджылащ. Апхуэдэу те-клуэныгъэр хуагъэфэщаш: КъБКЪУ-м и студент Къалмык Астемыр (абы и проектыр теухуащ мафлэс кыщыщыауэ шлэплэр видеоклэ кызыраухэтэм); СКФУ-м и къудамэу Пятигорск институтым шлэсэхуэ Лазарев Кириллр Калиберда Игоррэ (видеокамерэхэм я лэжыкылэм зезыгъуэжы лэмахэр къагупсысащ), КъБКЪУ-м щеджэ Шэшен Лацэ (адыгэбзэр компьютер лэмаккэ зырырагъэ-гъэщлэфыну дерс зэхигъуэ-ващ), КъБКЪУ-м и еджакуэхуэ Лыджыдэ Ислам, Шырыт Астемыр, Къушхьэ Алихьан сымэ (Къэбэрдей-Балькъэрим и зыгъэпсэлхьыныу зыщыщыбгъэ-гуэзэфыну напэкуэцлэ зэхалхьащ), «Профхимия Юг» ООО-м и лэщлагъэлэ Салимов Гариб-оглы Рафаэль (Джэр-пэджэж деж кыщыщлэхэ натрий монтмориллонитыр къэ-гъэсэбэпауэ зэрагъэкабзэ псыхэр кыщыщлэгъэклыным и лэжыгъэр триухуащ). Теклуахэм Шыхь тхыльхэр сом мин 35-рэ иритащ.

БАГЪЭТЫР Луизэ.
Сурэтхэр Къарей Элинэ
трихаш.

Умар и вагъуэр я гъуэгъгъэлъагъуэц

● Фэеплъ

Пасэрей философ цэрылуэ Цицерон зэрыжилауэ, дунейм ехыжахэр иджыри псэуш, ахэр зыцыхуу шытахэм ягу илхыуклэ, луэху зехьэклэу ябгъэдэлъамрэ гупсысэу яламрэ зыгуэр тепсэлъыхыуклэ. Араш ипэжыпэклэ зэрыщытри: фэеплъыр мыклуэдэж луэху гъуэц, блэкламрэ иджырей зэманымрэ зэпицлэре къэклуэнуми хуэгъэсауэ. Лэныгъэмрэ гъацлэмрэ зэзыпхыу шыцлэри араш. Апхуэдэ фэеплъ нэху дунейм къытезынахэм яшыщц УФ-м и еджаплэ нэхыщхъэ Иэнатлэм шхыц зилэ и лэжыакуэ, КъБР-м шхыныгъэмклэ шхыц зилэ и лэжыакуэ, техникэ шхыныгъэхэмклэ доктор, профессор Батыр Умар Даниял и къуэр (1954 - 2017). Бэрбэч Хьэ-тлугэ и цэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкээр къэрал университетым и зыужыныгъэм хэлхьэныгъэ ин хуэзыщцлэ еджагъэшхуэр псэужамэ, мы мазэм илхэс 70 ирикьунт...

Батыр Умаррэ и шхыгъусэ Маритэрэ.

БАТЫР УМАР Бахъсэн шхыналъэм хыхьэ Псыхурей къуажэм 1954 гъэм и мазам къышалхыуш. Жылэм дэт курит школыр ехулэныгъэклэ къэзыуа шхыналъэм еджэным шыпищц Налшык дэт политехникэ техникумым. А илхэсхэм Умар нэхур дихьэауэ шыташ техникэ зэмылэужыгъуэхэм я зэпкырылыкэм, абыхэм ехьэллэ технологие пэрытхэм. Еджэныр фы дьдэу къэзыхьэллэ Батырыр техникум нэхужым советидзэм ираджаш, къэралым къулыкы хуицлэну. Шхыц зыпыл а къалэныр екуу, къызыхуэтыншэу, фыщцлэри шытхурэ пылуэ игъэзэщцлэ адыгэ шхыналъэм икыл шхыналъэм къыгъэзэжаш.

Шхыныгъэм хуэнэхъуеиншэ Батыр Умар абдеж мурад ищцлэ бгъэдэлъ зэфлэклым адэкли хыгъэхуэну. А хуэпсаплэр и гъуэгъгъэлъагъуэ ар лэпощхьэпоуншэу шхыныгъэхэм Къэбэрдей-Балъкээр къэрал университетым и инженер-техникэ факультетым. Студент илхэсхэр купцлэ-флэу, хьэлэмэту, шызу ирихьэклэш Умар. Зэрихьэбэу, ар гупым къыхьэжыныкхэм ящыцт, зэныбжэгъуэхэм я пашэт, я гупсэт. Еджэным университетым шеклуэклэ жылагъуэ лэжыгъэхэм хуэщхьэиртэ-къым ар. Псы хуэллэ къэклэныгъэм псыла-гъуэр зэрыщыщцлэ хуэдэу, шхыналъэм ерыщц хыгъахуэр бгъэдэлъ зэфлэклым, и гупсысэхэм зригъэуэгъурт, шхыныгъэ-щцлэхэм хуэпабгъэрт, къэхутэныгъэшцлэхэм дахьэхырт. Батырыр хушэкьурт къыхыа инженер, техникэ ищцлэгъэм и цэху псори къызырызууиыхыном.

Совет лэхьэнем зэтраублауэ шыта егъэджэныгъэм луэхугъуэфлэ куэд хэлъаш. Абыхэм ящыцт къэралым хыхьэ шхыналъэхэм шылажэ университетхэм фыхэм я фыжу щеджэ студентхэм гулытэ лэагэ ягуэту зэрыщытэр. Къапщтэмэ, абыхэм иэтал къахукуэжырт Москвар Ленинграддрэ (иджы Санкт-Петербургу), нэгъуэщцлэ къалэшхуэхэм дэт къэрал университетхэм, институтхэм еджэным шыташэну. Апхуэдэ иэмалыфлэ зилэ зи шхыналъэхэм яхьауат Батыр Умар. КъБКУ-м и студент нэхыфлэхэм, фы дьдэу еджэхэм ящыц Умар ешанэ курсыр къыуха нэхужь, еджэным шыпищц Москва къэрал технологие университетым (МКЪТУ «Станкин») (абы шыцуэ Лэзрыгъуэхэм (станокхэм) ирахьэллэ пкъыгъуэхэмклэ Москва къэрал институтым). А еджаплэ нэхыщхъэ цлэрылуэм шыщцлэсэ илхэсхэри, зэресам хуэдэу, купцлэфлэу, луэхугъуэ хьэлэмэтхэмклэ гъэнщцлэу ирихьэклэш Батырым. Абы и чэнджэщцэгут, унэтлэкуэт икыл гъуазэт «Станкин»-м шылажэ еджагъэшхуэхэу, Лениным и шхынклэ ягъэувауэ шыта къэрал саугъэтыр зыухагъэфэщцлэхэу Балакшин Борис, Соломенцев Юрий, Тимирязев Владимир сымэ, нэгъуэщцлэ шхыныгъэлхэр.

А псоми гу лэагъуэу къэнакъым институтым и унафэщцлэхэм. Диплом «пкъыжыры» и лэрылхьэу къэралым и шхыныгъэм дэт еджаплэ нэхыщхъэ нэхыфлэхэм ящыц зыр 1980 гъэм къэзыуа Батыр Умар а и унэтлэкуэхэм я чэнджэщцлэ шхыныгъэхэу шыташ институтым и аспирантурэм. Студент илхэсхэм къыгуея шхыныгъэхэр, иригъэкуэклэ къэхутэныгъэхэм къариклаухэр Умар шыцэхуыжэсыжауэ шыташ и кандидат диссертаци купцлэ-флэу. А лэжыгъуэр хьарзынуэ пхыгъэклири, «техникэ шхыныгъэхэмклэ кандидат» цлэри къыфлэщцлэу шыташ Батырым. Апхуэдэ ехулэныгъэ лэагъэхэр зыэригъэхьэарэ

мурадыщцлэхэмрэ жэрдэмьщцлэхэмрэ и куэдэу шхыныгъэлым къыгъэзэжауэ шыташ шхыналъэм. Куэд дэмыкыу ар ирагъэблэгъаш КъБКУ-м.

Лэапкъ лэушыгъэми зэрыщыжылауэ, «жыгым къыпыклар и уасэщ, цыхум и уасэр и луэхушцлэферщ». Университетым и инженер-техникэ факультетым егъэджэ-кылуэ, студент шхыналъэгуалэм я унэтлэкуэу лэжэон шыщцлэсэуэ шхыныгъэлым бгъэдэлъ луэху зехьэклэ пэрытым, хэлъ жыджэрагъымерэ и пцэрлыл къалэнхэр гъэзэщцлэныккэ зыхыщцлэ жуаплыныгъэ лэагъэмрэ зэман клэщцлым къырыбьдэу пцлэри шхынкэ къыухахьаш Батырым. А лэжэонэм КъБКУ-м и ректору шыта Лёостэн Владимир 1989 гъэм къыди-гъэклэ унафэм ипкъ итклэ Батыр Умар ягъэувауэ шыташ инженер-техникэ факультетым и декану. «Флагымыккэ управленэ» кафедрэр факультетым иужьккэ къыщцлэуахэ нэхужь, ар апхуэдэуи шыташ а Иэнатлэми и пашэу.

Жуаплыныгъэ лэагэ зыпыл къалэнхэр къызыхуэтыншэу зэхыу илхэс 26-клэ а Иэнатлэм пэрыташ Батыр Умар. Жыплэну-раме, а лэжэонэм къырыбьдэу зэхыуэкы-ныгъэфлэхэр шеклуэклэш, зыужыныгъэ инхэри игуэтуашы шыташ ди универ-ситетым и инженер-техникэ факультетым. Абы къыщцлэуахэу шыташ Иэ-щцлэгуэщцлэхэм шыурагъаджэ Иэнатлэхэр. Абыхэм ящыцт «Машинэхэмрэ ерыскъып-хьэ къызыралэжэ Иэмэпсыэхэмрэ», «Флагымыккэ управленэ», «Мехатроникэ-хэмрэ робототехникэхэмрэ», «Ерыскъып-хьэхэм я технологичер», нэгъуэщцлэхэри. Батырым къышхылкэ жэрдэмхэр я тегъэщцлэ-плэу хэлщылыкы зуэжыащ факультетым и мылкъу-техникэ лэабжэм, егъэджэны-гъэ-методикэ Иэмалхэм, программно-хьы-барегъащцлэ унэтлэныгъэхэм. А псори сэбэпышхуэ хурт егъэджэныгъэр лэщцлэ-гъуэщцлэм ирихьэллэу зытеувауэ шыта мар-дэщцлэм къыщцлэгуэгуэхэр къызыхуэ-тыншэу гъэзэщцлэныккэ. Ехулэныгъэ ягуэ студентхэм зыужыгъэфлэ шхыныгъэ-гъуэщцлэ факультетым и бакалавриатым, магистратурэм, аспирантурэм. Абыхэм шхыныгъэхэр Иэщцлэгуэлхэр лэапкъ эконо-микэр а лэжэонэм зыхуэи-зыхуэныкыуэ защцлэхэт. А зэманым Батырым и луэху-щцлэфэхэр зи нэгъуэ щцлэахэм зэрыжалэ-жымыккэ, абы КъБКУ-м ягуэ къыщцлэ-гъэзэщцлэу шыташ диглэм лэжыгъэхэр Интернетым и онлайн мардэм иту шыпха-гъэклэ совет. Абы и фыгъэ куэд хэлщцлэ еджаплэныгъэ техникэ-хьыбарегъащцлэ зэфлэ-кышхуэ мы зэманым зэрыбгъэдэлъыи.

А псоми къадэкылуэ шхыныгъэллэ шып-къэм иригъэкуэклир къэхутэныгъэ лэ-жыгъэшхуэхэр. Абыхэм къариклаухэр шыцэхуэхьэса и доктор диссертацир абы утыку ирихьаш 2001 гъэм. Москва дэт къэрал технологие университетым шыт-хуэ пылуэ ар шыпхыгъэклири, «техникэ шхыныгъэмклэ доктор» цлэри къыфлэщцлэ. Батырым и лэжыгъэщцлэр теухуат ма-шинэхэр шыцэпкыралхьэклэ ирахьэллэ пкъыгъуэхэм я флагым зэрыхагъахуэ шхынкэхэм. А къэхутэныгъэм шхыныгъэшхуэ шхыналъэм шыташ шхыныгъэ дунейм. Абы къыщцлэгуэгуэу луэхугъуэхэр ноби къы-щцлэгуэсэбэп машинэхэр шхынкэ Иэнатлэхэм. Инженерием, техникэрэ технологичер пэ-рытхэмрэ ятеухуа шхыныгъэ лэжыгъэу 100-м шхынкэу къыпыклэ шхыныгъэллэ Иэ-зэм и къалэмыпэм. Абыхэм я мыхьэнэр ноби кыудыркъым.

Лэжыгъэм и къызыгъэпэщцлэу ахьыр-

зэманым гулытэшхуэ хуищцлэри шхыны-гъэ центр зэмылэужыгъуэхэр факультет-ым къыщцлэхуыныи. Батыр Умар гъуэгуэ зрита апхуэдэ Иэнатлэхэм ящыщц «Меха-троникэрэ робототехникэхэмрэ», «Ухуэны-гъэм и экспертизэр, гъуэнухуыныгъэр, сер-тификацэр» флэщцлэхэр зилэ шхыныгъэ-егъэджэныгъэ центрхэр, «КъБКУ-м шхы хьейм къымыгъэталхьэ ухуэныгъэхэмрэ ухуэныгъэ технологиемклэ и шхыныгъэ-къэхутакуэ институтыр», «КъБКУ-м кон-структор-технологичер информатикэмклэ и центрир», нэгъуэщцлэхэри. Лэапкъ эконо-микэмклэ мыхьэнэшхуэ зилэ а унэтлэны-гъэхэмклэ зэчэнджэщцлэм, я луэху епллы-кэхэмрэ мурадхэмрэ къалэуэтэн мурадкэ Батырым университетым мызэ-мытлэу къыщцлэригъэпэщцлэ шхыныгъэ зэхуэ-сышхуэхэр, конференцхэр, симпозиум-хэр. Апхуэдэхэщ 2003 гъэм къыщцлэщцлэ-уэ тхуэнейрэ зэхаша «XXI лэщцлэгуэм и шхыныгъэр, техникэрэ технологиемрэ» Урысейпсо шхыныгъэ-техникэ конфе-ренцхэр, «Флагым и пцалэхэр. Хьы-барегъащцлэ технологиешцлэхэр» Урысей-псо шхыныгъэ-техникэ зэхуэсышхуэр. 2016 гъэм апхуэдэ зэхыхэм дунейпсо мардэ игуэтуашы шыташ. Абыхэм кърагъэбл-гъэрт хамэ къэралхэм цлэрылуэгъуэ шыцлэ еджагъэшхуэхэр, шхыныгъэллэ Иэзэхэр, къэ-хутакуэ емызэхэр.

Батыр Умар и зэфлэклэ лэагъэрэ шхыны-гъэ куумрэ къахьа ехулэныгъэфлэхэм ха-лытэ Урысей Ипцэм шытапэу абы КъБКУ-м 2010 гъэм къыщцлэригъэпэщцлэу шыта «Машинэхуэ Иэнатлэм къыщцлэ-сэбэп технологичер лэагъэхэр» шхыныгъэ-егъэджэныгъэ центрир. Батырым и ныб-жыгъуэфлэу шыта, РАН-м Конструктор-тех-нологичер информатикэмклэ и институтым и профессор Шептунов Сергей зэрыжила-клэ, центрир къызылухыным епха гупсы-сэхэр Умар и гум илэ лэщцлэгуэ блэклэм и 90 гъэ гугъуэхэм шыгъуи. Къэралыр зэрыта шытыккэ къызырымыкылуэм и зэран-клэ гувамы, апхуэдэ лабораторэ шхынухэр къызылухыфауэ шыташ Батырым - Иэмал зэригъуэту, и хуэпсаплэр нахуапэ ищцлэ, махуэл димыгъэклэу. А центрир ещхьц машинэ шхынкэ завод цыкылуэм, зыхуэи-зы-хуэфлэ псомкы зэщцлэуэауэ. Абы и Иэщцлэ-гъэллэхэм зэрыжалэмклэ, апхуэдэ Иэнатлэ Урысей Федерациэм шылажэ еджаплэ нэ-хыщхьэхэм ящыцуэ зилэри зыжанэщ. Абы лэжыгъэр къызыхуэтыншэу шхыныгъэ-

ублаш, машинэхуэ Иэнатлэм ехьэллэ къэ-хутэныгъэхэри гъуэнухуыныгъэхэри шыцэ-флэх, 3D-сканер, 3D-принтер, компьютер лэщцлэхэр, бжыгъэр зи лэабжэ технологичер пэрытхэри я Иэджэу. Центрым студентхэр шхыналъэм къудейкъым, атлэ инженер Иэщцлэгуэхэм зи лэжыгъэр епхэхэм я шхы-ныгъэм, зэфлэклэм шхынагъахуэ. Нобэ а центрым хуэфащц дьдэу зэрыхьэ къы-зэзыгъэпэщцлэ шхыныгъэллэ шыпкъэ Батыр Умар и цлэри.

Апхуэдэу, игури и псори зыпэрыт Иэна-тлэм, ар егъэфлэкуэным етауэ, и къалэн-хэр къызыхуэтыншэрэ шытхуэ пылуэ зэфлэ-кылуэ, лэапкъ шхыныгъэм зегъэу-жыныным хьэллэу куэдэ хуэлэжыащ Батыр Умар Даниял и къуэр. Иэщцлэгуэллэ шхыныгъэм и лэжыгъэшхуэр гулытэныгъэ хуакуым. Къыфлэщцлэ шхыналъэм къадэкылуэ, Ба-тырым куэдэу къыухагъэфэщцлэ шытхуэ, фыщцлэ тхылкхэр, къэрал дамыгъэхэр. Абыхэм ящыщцлэ шхыналъэм и дамы-гъэ нэхь лэаплэ дьдэу Къэбэрдей-Балъ-кээр Республикэм и Шхынкэ тхылкхэр, КъБР-м и Парламентым, республикэм и Правительствэм, Ухуэныгъэмклэ и минис-терствэм, КъБКУ-м и унафэщцлэхэм, нэ-гъуэщцлэ Иэнатлэхэм къадэкылуэ шхынкэ шытхуэ, фыщцлэ тхылкхэр. Зыпэрыт Иэна-тлэм жылагъуэми пцлэшхуэ шыцилэ адыгэллэ нэсыр лэапкъ хабзэрэ нэмысрэ зыхьэлтэ, зэхьэлтэ кыу зыбгъэдэлтэ, зи псалъэм тегъуэщцлэ цыхуэ. Илхэс 26-клэ ар зи пашэу шыта инженер-техникэ фа-культетым и лэжыакуэхэр, студентхэмрэ аспирантхэмрэ абы илыгъаш, игъэпэщцлэ зы унагуэшхуэм хуэдэу, зэгурылуэр зэдэуэжэу, шхыныгъэ, егъэджэныгъэ лэжыгъэфлэхэр зэфлэхуэ, къэхутэныгъэ къызырымыкылуэхэр ирагъэкуэклиуэ, зэ-маным, лэжэонэшцлэм къыгъуэв мар-дэхэм пэлъэщцлэу.

И луэху зехьэклэ екум хуэклиуэ унагуэ да-хи и шыбагъ къыдэщцлэ Батырым. Езыр зыхапкыла адыгэ унагуэм илхэ лэ-пэныгъэхэр ягъэнэхьаплэу, и шхыныгъэ Маритэрэ абырэ зэдапаш, лэапкъ гъэ-сэныгъэфлэ ираташ, шхыныгъэрэ Иэщцлэ-гъэрэ ирагъэгуэщцлэ абыниплым. Кы-ным я нэхыжэ Марьяна и Иэщцлэгуэллэ дохутырщцлэ. Абы къыккэлыкылуэхэу Ма-динэрэ Фатимэрэ, экономист Иэщцлэгуэр зрагъэгуэщцлэ. Ахэр псори унагуэщцлэ, шхынкэ зыныщцлэ нэхыжыкхэми къа-хуэпсаплэр. Мухьэмэд къыухащ Москва дэт Экономикэ школ нэхыщцлэхэр икыл абы шхыналъэм, аспирантурэм шоджэ.

И мурад псоми хунэмысу, бынымрэ абыхэм къащцлэхуэхэмрэ гу ящымыхуауэ 2017 гъэм дунейм ехыжащ Батыр Умар. Шхыныгъэллэ шыпкъэм, къэхутакуэ емызэ-шым, ныбжэгуэфлэм, шхыныгъэс пэжым, адэ гуапэм, адэшхуэ Иэщцлэгуэ и фэеплъыр нобэ сакыуэ яхуэмэ къыдэлэжыахэм, ири-гъэщцлэ студентхэм, зыцыхуэу шыташэм ящыц куэдэу, лэагъэхэрэ Илхылыкхэмрэ. Умар и вагъуэр я гъуэгъгъэлъагъуэщцлэ абы къыщцлэна унагуэм исхэм, бынхэмрэ къырылху-пхуэрылхуэхэмрэ.

Араш. Фэеплъыр мыклуэдэжыщцлэ, ар зейм бгъэдэлъа гупсысэхэр, луэхушцлэфэхэр, луэжыры зыгуэрым и гу лэащцлэ шхыну-мэхуэ. Дэ тшыщ дэтхэнэми шхынкэ тхуэхуэ хуэну гъащцлэ купцлэфлэщцлэ ды-зытепсэлъыхьар. Батыр Умар Даниял и къуэм и ахьэртхэр нэху хуауэ, и лэужыкыр куэдэу хэмыгуэщцлэну дыхуолылуэ дэри.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Умар и лэжыгъуэр и гъуэгуэ.

Зыгъэпсэхугъуэ махуэм

Малъхъэддис

Зыгъэхъзырар нэщипыджэ Замирэщ.

Шыхушхуэхэм я гупсысэхэр

Гъащлэращ уасэ зилэр

Пщэдейрей махуэр къэмынэхуауэ ар зэрыбгъэклуну щыклар умыубзыху. Зыми ищлэркъым абы къыздихьыну лухуэгъуэхэр.

Зышумыгъэгъупщэ: гъащлэращ уасэ зилэр!

Жыжыалпэм и гур сытым дежи плейтейщ. Апхуэдэ къэмыхун щхъэклэ нэхъ пасэу уежъуэ умынэщхъей, апхуэдэ дыдэуи иджыры къомыхулам уримыгугфлэ.

Пэжыр пасэми гувами дунейм къытехъэжынуэр, пцым и лъэр щыиудынуш.

Гуапагъэмрэ пэжыгъэмрэ зи лэпэгъурщ псы лүфэм гугъуехыншэу есыллэфыр.

Хъы зэлүзыщэр езыр абы еубыд; мащэ къэзытыр езыр йохуэж; сэ зылым езыр еуклыж.

лейр флы пщыжыну ухэмытмэ, бэгъуэнущ.

Нэгъуэщым и псалъэ ущлэдэлуну сэбэпщ.

Гушыгъэхэр

Деджэрэ хъэмэрэ...

Студент гупыр пщэдджыжьым къэушаш: - Эманыр нэсащ еджаплэм дывгъаклуэ, - желэ ялэ курсым шлэс щлалэм.

- Хъэуэ, тлэклү дывгъэжеи нэхъыфлщ, - жи етланэ курсым щеджэм.

- Нобэ дымыклуэмэ нэхъыфлү плэрэ, - къыхелхъэ ещанэ курсым шлэс щлалэм.

- Нобэ ди нэгү зедгъэужыныш, - жи еплланэ курсым шлэсым.

Апхуэдэу зэрыздэуэр етханэ курсым шлэсым зэхиха нэужь, студентхэм яжришаш:

- Клэпелкэ дыодзейри, бгъэр къыдэгъэзэеяуэ техуэмэ, нобэ еджаплэ дыклуэркъым, адреи лъэныкъуэр къыдэгъэзэеямэ - ди нэгү зыдогъэужь, бгъуклэ увмэ - дыжеинуш, къемыхуэхыжу хъэуам къыжэнэмэ - еджаплэ дыклуэнущ.

Еклуэклыу: 3. Пасэрэй адыгэ пщышхуэ ... нэху. 5. Лэпхуам-бапщэм и гъумагъым хуэдиз пщалъэ. 6. Мазэ хъэкъ, лэжыапщлэ, ... 9. Цыху лэл, лэубыды-плэншэ. 11. Абы шыкхун и пщыхъэгъуш. 12. Пасэрэй зауэлі джанэ. 13. Ди къэралым хиубыдэ, муслъымэнхэр шы-нэхъыбэ республикэм и къалашхъэ. 14. Ижъ зыхузошлри хъуркъым, ... зыхузошлри сыхэ-загъэркъым. 16. Ар дыщэпс хуэныкъуэкъым. 17. «Щхъэгъусэ» псалъэм и плэклэ ари къагъэсэбэп.

Къехыу: 1. Удэ гъэгъа гъэ-кынымккэ Европэм шытепщэ къэрал. 2. Зи дамэхэр къуэлэн цыккы хъэпщлэ дахэ къэзылгъэтыхъ. 4. Щоджэн-цыккы Алий и цлэр зезыхъэ театрым и джэгуаклуэ, КъБР-м щыхъ зилэ и артист. 5. Купкэ зэрыл пхъэщхъэмыхъэ цыккы, мээхэм, губгъуэхэм къышыккы жыгхэм пыту. 7. Лъыккэ зэблагъэ, зэыхылы. 8. Нартыху е хугу хъэжыгъэ зэхэпщэ, тхъэв. 10. ... пылэ. 11. Бразилием щеклуэккэ дунейпсо олимп зэхъэзэхуэхэм дыжыным медаль къыщызыхъа адыгэ щлалэ. 14. Хъэкъушыкъым щыщ. 15. Щэнхэбзэм и унэм щлалэгъуалэ ... щыхъаш.

Зэхъытылхъэр МЫЗ Ахъмэдщ.

Шыхыныгъуэхэр

Гу гъэжыа-гъэбэкхъа, шыпс щлэту

Былым уклам и гур зэгуагъэжри псы щылэккэ ятхъэщл, грамм 15 - 20 хъу тыккыр цыккыурэ яупщлэтэ, шыуаным иралхъэ, щыгъанэу псы щылэ щлэккэ, шыгъу хадзэри мафлэр мын дыдэу, шыуаныщхъэр теплауэ зы сыхъэтрэ ныккыуэккэ ягъавэ, тхурымбэр къытрахуэрэ. Абы и ужккэ лэпсыр щлэгъэж, гу ныккыуэвэм тху халхъэ, злэщлэурэ тхуэплл дахэ хъуху ягъажъэ. Итланэ бжыным упщлэта халхъэри, даккыкыи 2 - 3-ккэ ягъажъэ, лэпс къыщлэгъэжам шыщ щлэккэ, злэщлэри зэ къытрагъэккыуалъэ. Иужккэ лэпс упщлэуаккэ гуэдз хъэжыгъэ гъэжыа зэхашлэ, ар гу гъэжыам злэщлэурэ хаккэ, шыбжый сыр хъэжа хадзэ, шыуаныщхъэр траплэри, шыпсыр хъэзыр хъуху, даккыкыэ 30 - 40-ккэ, ягъэбэкхъ. Хъэзыр хъуным даккыкыэ зы-тлү флэкл имылэжу щлэккэ е тхуккэ гъэлыбжыа бжыныху халхъэ. Пщтыру яшх, плэстэ е щлэкхъуэ и гъусэу.

Халхъэхэр (зы цыху лыхъэ): гум шыщ лыуэ - грамм 250, гуэдз хъэжыгъэу - грамми 10, бжыныщхъэ уккэбзауэ - грамм 30, тхууэ - грамм 30, бжыныху уккэбзауэ - грамми 10, шыгъуу, шыбжыйуэ, лэпсу - узыхуейм хуэдиз.

Интернетым дыккыщоджэ

Зэныбжыгъуиш

Мэзым шлэс дыгъужь хъушэм я нэхъыщхъэр жы хъуати, и плэм иригъэуэвэнлауэ мурад ищлэщ. Нэхъ дыгъужь лэщу къыллэитэм бгъэдыхъэри жришаш:

- Сэ жы сыхъуати, дяпккэ дыгъужьхэр уи нэлэ щызогъэуэвэ. Нэхъ лэщу къытхэтхэр здэши, хъушэм яриккун шхын къэвугъуей.

Пашэ ящлэм дыгъужьых зыщылгъури ежъаш. Махуэ псом къэтахэщ. Жэщ хъуауэ къеклуэ-лэжаш дыгъужьыблыр. Сэ-къат зилэ зыри яхэттэккыым, хъушэм яриккун шхыни кърахъэллэт.

- Иджы къызжэлэж мы къомыр дауэ къэфцэккыуами, - жишаш жы хъуауэ дыгъужьым.

- Псори тыншу къыдэхъулаш, - къыташ жэуап пашэм, - мэзым дыщлэтурэ къэтлэгъуаш щаклуэ къыккыж ллпщл. Абыхэм

датеуэри зэхэтфыщлэщ, къащэккыуар дэ къэтщташ, - жишаш дыгъужьым.

- Хъарзынэщ. Пщэдеи фыщэ-ккыуэнущ, - жишаш нэхъыжыым. Аргуэру гъуэгу теуашщ дыгъужьыблыр. Етланэ пщэдджыжьым и псэр къыхъыжашщ зы дыгъужь заккыуэм - хъушэм я пашэм. Абы лъыр къыпыжырт, зэфлэтыжыфыртэккыым, и фэм икклат.

Хъушэр къэхъуам щлэупщлэщ. - Мэзым дыщлэтурэ щаккыуищым далуаш. Къащэккыуар къатхыну дащбгъэрыккыуэм, да-плэлэщаккыым. Езыхэр куэдккэ нэхъ лэщу къыщлэккэлаш. Гъусэу здесшэжъауэ хъуар зэтрау-ккэлаш. Сэ ерагъыу си псэр къэхъэсыжъауэ араш.

- Ар дауэ?! - игъэщлэгъуаш жы хъуауэ дыгъужьым. Зымахуэ фэ щаккыуищым тыншу фатеккыуаш, нобэ щыр фхухэмы-гъэщлауэ ара?

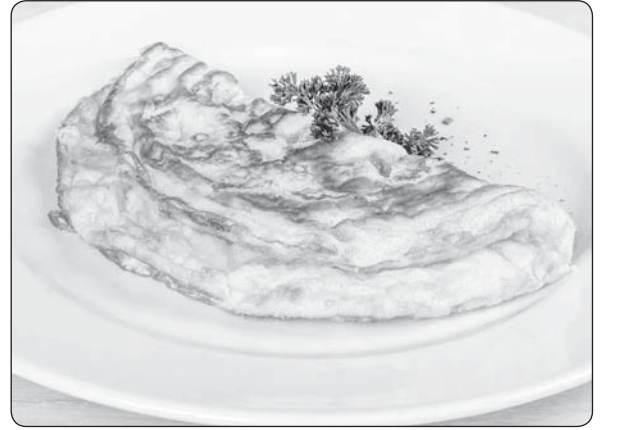
- Пэжщ. Ауэ япэм дызри-хъэллэхэр щаккыуищлэ зэгъусэу араш. Нобэрейхэр зэныбжыгъуиш хъурт.

Зыдзэклар КЪЭБАРТ Мирэщ.

Джэдыккэжыапхъэ, шатэпсккэ щлауэ

Дзэху тепщэчым джэдыккэр ираккыуэри, тхурымбэ къыщыху яудэ. Абы халхъэ щимэ цыккыуэрэ упщлэта шыбжый плыжы лэщл, шыгъу, шыбжый сыр хъэжа, шатэпс, гуэдз хъэжыгъэ хъудауэ. Ар псори хуэмурэ злэщлэри, тху къэплла зэрыт тебэм ираккэ. Тебашхъэр траплэжри, лъэныкъуитлэмккы тхуэплл дахэ хъуху ягъажъэ. Иэнэм щытрагъэуэвэ-нум и деж лыхъэ-лхъэуэрэ зэпаупщл. Яшх пщтыру, плэстэ, щлэкхъуэ, лэккыум и гъусэу.

Халхъэхэр (цыхуиш лыхъэ): джэдыккэуэ - 6, шыбжый плыжы лэщл - 1, гуэдз хъэжыгъэу - грамм 20, тхууэ - грамм 30, шатэпсу - грамм 200, шыгъуу, шыбжый сыру - узыхуейм хуэдиз. КЪУБАТИЙ Борис.

Фэ фщлэрэ?

Псом нэхъэрэ

Ноблела (Noblella pugmaea) - хъэндыркъуаккыуэхэм я нэхъ цыккы дыдэщ. Абы и ккыхъа-гъыр миллиметри 10 - 13 хъууэ араш.

Терафозэ Блондэ бэджыр Гиннессым и тхылъым иратхаш, дуней псом нэхъ ин дыдэу къыщлалытэри. Абы «птицеед-голиафккэ» йоджэ. Бразилием и ищхъэрэ лъэныкъуэмккэ, Венесуэлэм, Суринамэ, Франджы Гвианэ, Гайанэ щылэ тропик мээхэм щопсэу.

Willkom япон операторым телефон нэхъ цыккы дыдэр къы-диггэккэлаш. Phone Strap 2 WX06A телефоным грамм 32-рэ и хъэллагъыу араш, и инагъыр миллиметр 32x70x10,7 мэху.

Малай мышэр дуней псом щынэхъ цыккы дыдэщ. Балигъ хъуауэ мышэм и хъэллагъыр килограмм 65-рэ хъууэ араш, езым и лъагагъыр метр 1,5-м флэккырккыым. И инагъым емы-ллытауэ лъэщщ, иккы нэхъ губжыгъуафлэу къаллытэ.

Хорват къалэ Хум къалэ псом я нэхъ цыккыуш. Абы цыху 17 щыпсэууэ араш иккы Гиннессым и тхылъым иратхаш.

Джэду нэхъ ин дыдэм, Гиннессым и тхылъым иратхам, зэреджэр Геркулесш. И хъэллагъыр - килограмм 410-рэ, и ккыхъагъыр - метри 3,6-рэ, и лъагагъыр сантиметри 186-рэ мэху. Абы махуэ къэс кхуэул килограмм 45-рэ ешх.

Торт нэхъ ин дыдэр америкэ къалэ Лас-Вегас 2005 гъэм на-ккыгъэм и 15-м щашлауэ шы-таш. Ар тонн 59-рэ хъурт. Тор-тыр ягъэхъэзыраш пщафлэ 600-м.

Псалъэзэблэдз

Crossword puzzle grid with numbers 1-17 indicating starting points for words.

Мазаем и 3-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

Еклуэклыу: 3. Унэ. 4. Пщы. 7. Хуэдэу. 10. Убла. 11. Защлэ. 12. Бэ. 13. Клэ. 14. Махуэ. 17. Сипхъу. 19. Улэ-гъэ. 22. Бын. 23. Шхум. Къехыу: 1. Лэзэ. 2. Упщлэ. 5. Щыб. 6. Нэщл. 7. Хуабэ. 8. Дэ. 9. Узэсэ. 15. Адэ. 16. Жыэ. 18. Псы. 20. Лэнэ. 21. Гъэщщ.

● Гъэлыгъуэныгъэхэр

Зэманым и псыежэхым

КъБР-р ильэсыщэ зызырикъум и ц'эр зезыхъэ паркым деж щыц'э павильоным къыщызэуахъщ дизайнер, дэрбзэр ц'эрыуэ Сэралъп Мадинэ и гъэлыгъуэныгъэ. «Зэманым и псыежэхым» зыфища луэхум хохъэ сурэтхэмрэ адыгъэ фашцэм и дык'э щхъэхуэр къыщызэуахъщ 2020 - 2022 гъэхэм яда щыгъын-хэмрэ. А лэжыгъэхэр къэгъэщыным Мадинэ тезыгъушхуар XIX лэщыгъуэм и етуанэ 1ыхъэ - XX лэщыгъуэхэм ехъэллэ дэфтэр сурэтхэрщ. Дызэсэжауэ махуэ къэс тшыгъэ фэилъхъ-гъуэхэр дызэрыт зэманым елытауэ къызэк'уэц'ынырщ, джынырщ, и мыхъэнэм, и зехъэк'лэм иджыри зэ егупсысынырщ Мадинэ къалэн зыщищыжыр.

ПЭШЫМ узэрыщыгъуэу Мадинэ и хъэт'гъэщ'лэгъуэным гу лъыботэ: и кум ит ст'олышхуэр «псыежэхым», езым и мывэхэри, и псыхъэлъахуэхэри, зэманым жы дэхъуа хъэшыхъэри (псалъэм и хъэтыр'к'лэ, пхъэ вакъэхэр, пхъэ фальэхэр, нэгъуэц'ихэри) ихуу еук'уриехуи. Къыбгурыуэ зэрыхъунмк'лэ, гъэлыгъуэныгъэр дык'эзыгъуэриехуи, къынэ-мыщ'лауэ, псынщ'лэу зызыхъуэж дунейми узэрыгъуэныгъэ, абы лъэк'к'ым и шыф'л'ыфэ щып-хъумэнуи япэм хуэдэу укыщызыт-тенэнуи гугъуш. Ат'лэми, ц'ыхухуу фашцэр щымащ'лэ дыдэщ гъэлыгъуэныгъэм, махуэ къэс зызы-хъуэж бзыл'хугъэ фашцэм, къе-жъэм дек'уу зызыгъаф'лэ ц'ыхуб-зым ибгъу'к'лэ унагуэр сытки зыхуей хуэзыгъазэ ц'ыхухуэм увыл'лэ къызэрыщемэщ'л'к'ыр нэрыл'багъуэ пщищ'лэми ярейуэ. Адыгъэ фашцэ зыщыгъэ ц'ыхухуэр зэманым и псыежэхым, блэк'лэм хэна хуэдэщ, луэрыуатэ пальэщ. Ц'ыхубзыр псым ехъщы, зэманым и жъэгъум къынэуэк'уэу, абы зыдагъэшу апхуэдэщ.

Адэ-мыдэк'лэ класэк'лэ щыпы-щ'лауэ ф'л'эл сурэт хужь-ф'л'ыц'ла-фэхэм дызэса сурэт техык'лэм дык'ыбгъэдаш. Сурэттех ныбжы-щ'лэхэм я лэмэпсымэм къиубыдар

фашцэм и тепл'эр зэрыщыту-къым, ат'лэ ахэр зыщыгъэ ц'ыхухуэм зэрызагъэхъейр сурэтым къызэ-ришарщ, фашцэм и 1ыхъэ щхъэ-хуэщ, бостей щ'ихурыху'к'ырщ. Тхылымп'лэм къытеш бзыл'ху-гъэхэм я нэгум уыгу къагъэ'к'лэ блэк'лэ зэманымрэ а лъэхъэнэм псэуа ц'ыхубэхэмрэ, абы щы-гъуэми зэманым ижъ къазэ-рыщ'л'хур налуэ пшаш'лэ. Сурэттер зытраха хъыджэхэр, я фашцэ дахэр шахыжынурэ, я гъаш'лэм хыхъэжынур, пхъум, шыпхъум, анэм я къалэн ягъэзаш'лэу...

Зэлыщ'лэр къызэуахъщ Къэбэр-дей-Балъкъэрым щэнхабзэмк'лэ и министрэм и къуэдзэ Ащхуэт Ритэ.

- Псоми фи нэгум щ'лэ'к'лэ щыгъы-ныгъуэхэм, хъэпшыпхэм блэк'лэ, иджырей, къэк'луэну зэманхэр зэрызэныщ'лар къыуагъаш'лэ, - жи'л'аш Ритэ. - Ф'ыш'лэ яхуэфашцэ ил'эс куэд хъуауэ зи лэда-къэщ'лэ'к'лэ купщ'лаф'лэхэмк'лэ дызы-гъэгушхуэ Мадинэрэ пэжк'лэ къы-къуэт гупымрэ. Абы и зак'уэу, зэрыгурыуэгъуэци, лъэк'лыну-р куэдк'лэ нэхъ мащ'лэ. Ди нэхъыжхэм къагъэщ'лаш ди хабзэ, ди лъэк'к' къулеигъэ къэзы-гъэлыгъуэ хъэшыхъэр, ахэр ехъумэ, ирегъэф'лак'уэ Мадинэ, адэк'ли Тхъэм хуц'л'игъэхъэ!

ИСТЭПАН Залина.
Сурэтхэр Къарей Элинэ
трихаш.

Мэхъэчкъалэ и «Динамо»-м Биджиевыр мак'уэ

Гъэ джэгугъуэщ'лэм жыджэ-ру зыхуэзыгъэхъыр «Спартак-Налшыкыр» тренерынщэу къэнаш мы махуэхэм. Иужь-рей ильэсит'ым командэм дэлэжъа Биджиев Хъэсэнбий Дагыстэным и Мэхъэчкъалэ и «Динамо»-м ирагъэблэ-гъаш. Дауи, мазэ-мазит'лэ ип-к'лэ апхуэдэ хыбар ди футболеп'лэхэм къалэрыхъауэ шытамэ, щыгуф'ык'л'ынк'ли хъунут, нэгъабэ дызыхъэта дивизионым щыд'илэ ехъулэ-ныгъэхэм тешыгъауэ. Ауэ, иджыпсту, чемпионатым щ'и-дзэжыным махуэ бжыгъэ ф'л'э'к'лэ къэмынэжауэ, нэхъы-бэр хигъэгупсысыхъынуш: арыншамы, зи луэхур мыщ'ла-гъуэ ди «Спартак»-р адэк'лэ дауэ хъуну, жалэу.

ЗЭРЫТЦ'ИЩ'И, командэр щытек'уэм деж ф'ыш'ц'лэри щ'л'ыхъри псоми я зэхуэдэщ, ауэ луэхур дэмьк'лэ зэрыхъуу псом япэ лей къызытэхъэри, мыхъыр зрагъэхъэри тренерым и зак'уэщ. Ауэ Биджиевым и зэф'л'эк'ымрэ и лэзагъымрэ къамыл'гытэу ауэ сытми, зэрыжалэу, къыгуал'эфу я деж яшакъым ар дагыстэнхэм. Уеблэмэ, УФ-м футболымк'лэ и Япэ лигэм бжыгъыр щызылыгъ, мы гъэми Премьер-лигэм хыхъэну щ'лэхъуэпс, абы щхъэк'ли сыти зыщ'лэну хъэзыр Мэхъэчкъалэ и «Динамо»-м и тренер нэхъыщхъэм и къулык'ур дзыхъ къыпхуащ'ыным пыл'э жэуап'л'ыныгъэр псоми къыдгурыуэу къысцохъу.

Дызэрыщыгъуэзэмк'лэ, ахэр тренер куэдым яхэп'лэщ, ауэ, къыхъдгъэщынщи, хамэ къэралхэм щыщхэм ядэлэжъэн луэхур занщ'лэу ирагъэ'к'лэщ'лэщ, ик'ли къытеуылаш СССР-м и чемпионат-тым щыд'жэгуауэ, футболым ф'ыуэ хэзыщ'л'к'лэ ц'ыху къыхахыным. Абыхэм хуэк'луэу къыщ'лэ'к'лэщ'лэ ди лъахъгъу щ'лалэу.

Биджиевыр я командэм щ'л'агъэблагъэм теухуауэ иджыблагъэ журналистхэм епсэлаш Мэхъэчкъалэ и «Динамо»-м и президент Гаджиев Гаджи:

«Дышоугъуэ и лэжыгъэм ар пэлэщыну. Апхуэдэ гугъэхэм лъабжыгъэ ялэщ - ар Мэзкуу и «Локомотив»-м, «Анжи»-м зэры-щыларщ, и лэжыгъэм и п'лал'гъэ ф'ыуэ зэрищ'лэщ. Дауэ мыхъуми, а лъэхъэнэхэм а командэхэм хэтэхэр топджэгу ц'эрыуэ защ'лэщ. Иужьрей ильэсхэм Биджиевыр Налшык щылэжъаш, арщхъэк'лэ абы куэд щыпхуэщ'лэщ, щыпхуэзэф'лэ'к'лэ хуэдэу лэмал илак'ым, ауэ езым и зэф'л'эк'ыр сыт щыгъуи налуэу шыташ. Шы'лэныгъэ зыхъэлэ, зи акылыр зэрыуыда ц'ыху зэтэтщ ар. Абы и хъ'лымрэ и дуней тетык'лэмрэ, сэ сызэрел'п'л'ымк'лэ, Бердыев Курбан ейм тохуэ. Пэжщ, футболым щэхуэзэф'лэ'к'лэ адрейр къыток'луэ, ауэ дэри ди командэр иджыри зыщ'л'ып'и нэсакъым».

Дагыстэным и командэм и генеральнэ директор Газизов Ша-мили желэ бжыгъэхэ куам клубым зригъэгуэта ехъулэныгъэхэм Биджиевым зэрып'л'эщ'фынур шэщ къызэрытримыхъэр, командэм адэк'лэ зэрызыжыным ехъол'ауэ ялэ гупсысэхэри зэрызэтэхуэр.

«Абы футболым ф'ыуэ хэщ'л'к'лэ, езыри джэгуаш, командэ зыб-жанэм я тренер нэхъыщхъэхэм я дэлэп'к'уэгуу, иужьк'лэ езыри тренер нэхъыщхъэу клуб зыбжанэм щылэжъаш, зэрыжалэу, и иужьрей псал'эр а спорт лэужыгъуэм иджыри щыжилак'ым», - къыхигъэщ'аш Газизовым.

Фигу къэдгъэк'лыжынщи, 2021 гъэм «Спартак-Налшыкым» къэ-к'луэн ипэ къыхуэу Биджиевыр ядэлэжъаш Курск къалэм и «Аван-гард», Волгоград и «Ротор» командэхэм ик'ли зэф'лэ'к'лэ хъарынэхэр зэриер абыхэм къышигъэлыгъуаш.

Урысейм и командэ къыхэхэм, Мэзкуу къалэм и «Локомотив»-м ильэс зэхуэмыдэхэм щыд'жэгуа топджэгу ц'эрыуэщ'уэ Пименов Ру-сланрэ Булыкин Дмитрийрэ зэдыжа'л'аш Биджиев Хъэсэнбий и лэжыгъэм зэрыпэлэщыну, абы щхъэк'лэ зыхуэнык'уэу зэф'лэ'к'ли лэзагъи зэрыбгъэдэл'тыр ик'ли Премьер-лигэм щымыл'уэдэны щхъэусыгъуэ зэрыщымыл'эр.

Мэхъэчкъалэ и «Динамо»-м, зэрыгъытаци, иджыпсту УФ-м футболымк'лэ и Япэ лигэм бжыгъыр щылыгъщ, очко 37-рэ ил'эу. Абы къык'лэ'к'лэу «Химки» командэр зы очко'к'лэ къык'лэроху, ещанэр Тольятти и «Акрон»-рщ.

Щытамахуэ зыгъэпсэхуэу, чемпионатыр щызэпагъэуам, Да-гыстэным и командэм и тренер нэхъыщхъэу абы щыгъуэ шыта Бердыев Курбан мазаем и 1-м и къулык'уэм тек'лаш езым и ф'лэ-ф'ыныгъэк'лэ, ауэ луэхум щхъэусыгъуэ хуэхъуар щхъэтечу нобэк'лэ жалакъым.

Мыдэк'лэ, Биджиев Хъэсэнбий командэм хэк'лыжын ипэ къыхуэу ди футболеп'лэхэм псал'гъэ гуапэк'лэ захуигъэзаш, зым щхъэк'ли къамыгъану къазэрыдэщ'л'ам папщ'лэ ф'ыш'ц'лэ яхуищ'лэщ ик'ли жи'л'аш ахэр ягъэгуф'лэн, я дэрэжэгъуэр къалэтын щхъэк'лэ коман-дэм лъэк'ли къызэрымыгъэнэр, ауэ зэрыхуейм хуэдэу луэхур сыт щы-гъуи зэрымыхъуар.

Дэри дехъуэхуэнуц ди лъахъгъуэ щ'лалэм и мурадхэр къехъулэну, Дагыстэным къыщыхуагъуэуа къалэнхэр ек'луу щыгъэзаш'лэу, абыхэм я «Динамо»-р Премьер-лигэм къахишэну, адэк'ли и лэц'ла-гъэм гузэгъэгъуэ кьриту футболым ил'эс куэдк'лэ хуэлэжъэну.

Мыдрейуэ, «Спартак-Налшыкым» дежк'лэ къэдгъэзэжынщи, иджыпсту лэмалу щы'лэр зыщ - ар зэман клэщым кьриубыдэу трен-ер нэхъыщхъэу къэгъуэтауэ адэк'лэ лэжыгъэм пыщэжынырщ, гъэм и клэми зыхэт гупым ек'луу къыхэк'лауэ, ищхъэк'лэ дэк'луэте-инырщ. Дыщыгъынщ апхуэдэу хъуну.

ХЪЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Редактор нэхъыщхъэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Зы ильэсым газетыр 156-рэ къыдок'л. (12+)

Индексыр П 5894 • Тиражыр 1.530
Заказыр №263

Газетым лэ щытрадзар
сыхъэт 18.00-рщ.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымк'лэ Къэбэрдей-Балъкъэр щынал'гъэ луэхуш'лалэм ПИ № ТУ07-00117-м щ'лэту ятхаш.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхъэм,
секретарым - 42-56-19; унафэщ'л-редак-
торхэм - 40-48-54, 40-06-33;
жэуап зыхъ секретарым - 42-22-82;
секретариатым - 42-22-66

ДИ ХЭЩ'АП'ИЭР
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-
кэ, Налшык къалэ, Лениным и ц'эр зезыхъэ
уэрам, 5, ебгуанэ - епщ'ланэ къатхэр.

«Издательство «Южный регион»
ООО-м щытрадзаш.
357600, Ставрополь край,
Есэнт'ыгу къалэ, Никольскэ
уэрам, 5-А